

Undervisningen om lärjungaskap och dess konsekvenser

Ämnesområde: Praktisk teologi

Poäng: 10

Institution: Metodistkyrkans Nordiska Teologiska Seminarium, Överås, Göteborg

Studentens namn: Andreas Höilund

Handledare: Jörgen Thaarup

Student opponent: Tyrone Eklund

Läroponent: Tord Ireblad

Tidsangivelse: Maj 2008

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Avgränsning	1
1.3 Problemformulering	2
1.4 Metod	2
1.5 Källor	4
1.6 Definitioner	4
2. Svenska Kyrkan	5
2.1 Personlig avbild	5
2.2 Politisk avbild	9
2.3 Moralisk avbild	12
3. Livets ord	15
3.1 Personlig avbild	15
3.2 Politisk avbild	19
3.3 Moralisk avbild	21
4. Jämförelse	24
4.1 Personlig avbild	24
4.2 Politisk avbild	26
4.3 Moralisk avbild	28
5. Resultat	29
6. Avslutning	33
7. Litteraturlista	34

1. Inledning

I denna uppsats kommer jag att presentera Livets Ords och Svenska Kyrkans syn på lärjungaskap. Jag skall analysera deras undervisning i detta ämne och för att sedan jämföra dem och belysa skillnader och likvärdigheter. Jag kommer även att visa på vad jag anser vara svagheter liksom styrkor i deras undervisning om lärjungaskap. Kunskaper i ämnet kommer att inhämtas genom att läsning av en andaktsbok och en predikosamling från de båda kyrkorna. Materialet kommer även att kompletteras av ytterligare teologisk litteratur för att ge analyser och intressanta noteringar i andaktsböckerna/predikosamlingarna förankring i kyrkorna. Anledningen att jag valt detta ämne är att jag alltid varit intresserad av lärjungaskap och hur man undervisar medlemmarna i församlingen, men även vilka konsekvenser lärjungaskap undervisningen får.

1.1 Bakgrund

Jag har valt detta ämne för att ta reda på vad som skiljer de här två olika samfundet i en ganska central fråga som lärjungaskap, men även för att se vad som förenar dem. Jag gör även denna uppsats för att för min egen del klargöra varför jag tycker som jag tycker i denna fråga. Min förhoppning är också att arbetet kan ge mig nya perspektiv i ämnet genom att jämföra predikosamlingarna och andaktsböcker från de olika kyrkorna. Genom att ha denna spännvidd mellan de här två kyrkorna så ger man läsaren möjlighet att bestämma sig för vad hon/han har för åsikter i ämnet och kanske även varför.

Jag har försökt att hitta forskning som talar om samma sak som min uppsats innehåll, men har mest funnit forskning som rör sig inom samma samfund eller kyrka. Men jämförelser mellan olika kyrkor eller samfund har jag inte påträffat.

1.2 Avgränsning

Den här uppsatsen kommer primärt att vara en andakts – och predikolitteratur jämförelse och därför kommer inte jag att lägga någon större del av uppsatsens innehåll, med den dogmatiska litteraturen som bakgrund.

Det hade även varit intressant att ta hänsyn till en möjlig effekt av att författarna till andaktsböckerna från Svenska kyrkan enbart är skrivna av kvinnor och andaktsboken från Livets ord skriven av en man, men då hade uppsatsens blivit för omfattande.

1.3 Problemformulering

Det jag skall undersöka är skillnaderna och likheterna mellan Svenska kyrkans och Livets Ords syn på lärjungaskap. Jag vill även ta reda på om skillnaderna och likheterna dem emellan resulterar i märkbara konsekvenser, och följaktligen komma fram till hur kyrkornas syn på lärjungaskap påverkar ”deras” lärjungar. Målet med uppsatsen är samtidigt att få fram fragment i deras synsätt och visa på vad de kan lära av varandra, dessa fragment får jag fram genom andaktsböcker, predikosamlingar och kompletterande litteratur, som är skriven av representativa personer inom Livets Ord och Svenska Kyrkan.

1.4 Metod

Jag kommer att använda mig av en jämförande metod mellan Svenska kyrkan och Livets ord. De utvalda andakterna och predikningarna kommer att användas som utgångspunkt för att svara på de två kyrkornas syn i frågan om hur de tänker om lärjungaskap. Med tanke på att detta är en jämförande uppsats med prediko- och andaktslitteratur i fokus, så kommer jag inte att göra några djupanalyser i dogmatiska böcker för de två kyrkorna. Andakter och predikningar har valts ut efter ämne och innehåll, så att jag kan ge svar på deras syn på lärjungaskap inom indelningen som jag gjort. De här grupperna betitlas *Personlig avbild*, *Politisk avbild* och *Moralisk avbild*. Tanken med indelningarna är att förenkla den systematiska överblicken och för att analysarbetet skall underlättas. Den här indelningsmetodiken har jag hämtat från boken *The new Creation*.¹ Denna metodik som han använder i boken går ut på att dela upp människan som Guds avbild i tre grupper. Runyon benämner dem som Natural image, Politcal image och Moral image. De grupperna har som uppgift att tydliggöra och visa läsaren att Gudsavbilden är inte enbart hur vi som människor är en avspegling av Gud som skapade varelser. Det är så mycket större än så och det visar

---

¹ Theodore Runyon, *The New Creation*, Abingdon Press, Nashville, 1998, s.14ff.

Runyon genom denna uppdelning av Gudsavbilden. Om vi skall gå in på de olika grupperna så kan det kort sammanfattas på följande sätt. Natural image, handlar om hur vi administrerar skapelsen och genom att göra det väl avspeglar Guds syn på skapelsen. Political image, betyder så som kristna relaterar till samhället, människor i deras omgivning. Så vill de också att omgivningen och samhället skall förstå att de kristna åskådliggör hur Gud vill agera gentemot dessa. Moral image, att veta skillnaden mellan rätt och fel och genom att sträva efter att leva på det sätt som Gud talar om så avspeglar man Honom bättre. Detta är en kort sammanfattning för att ge en bild av Theodore Runyons metodik modell. Dock så vill jag påpeka att jag har modifierat en av gruppernas namn och en del av innebörden som teologen Theodore Runyon lade i de här uppdelningarna, detta för att indelningarna ska bli mer användbara i denna uppsats och inte så vida i sin betydelse.

Primärt kommer jag att använda andaktsböckerna i delen *Personlig Avbild*, då andaktsböckerna främst innehåller material för denna del. Men de kan även komma att användas i de två andra indelningarna.

Predikosamlingarna kommer främst att användas som material till indelningarna *Politisk Avbild* och *Moralisk avbild*.

Eftersom mitt källmaterial utgörs av andaktsböcker och predikosamlingar, skall det understrykas att andaktsböckerna och predikosamlingarna baseras på andras tankar. Men jag vill påpeka att de böcker och författare som utvalts har rekommenderats till mig av personer med insyn i Livets Ord och Svenska Kyrkan. Materialet som utväljs ifrån litteraturen används för att exemplifiera samfundens åsikter inom de tre uppdelningarna, informationen i uppsatsen bygger på mina analyser av källmaterialet. Noterna refererar alltså till sidor som jag anser ger svar på samfundens åsikter i frågan om lärjungaskap.

Kapitel 2,3 och 4 är uppsatsens huvuddelar och den är indelad i tre indelningar, de tre har en genomgående tanke av att behandla upplägget först och sedan innehållet. Att jag väljer att kommentera upplägget beror på att det blir enklare att förstå författaren/na och det ger även en inblick i hur de har tänkt med sin text/predikan.

1.5 Källor

De böcker jag har valt kommer att vara andaktsböcker och predikosamlingar från personer som är representativa för sin kyrka. Med dessa böcker så tror jag att det kommer att vara möjligt att utläsa vad de tycker i frågan om lärjungaskap eller det kristna livets konsekvenser. Det kommer även att användas annan litteratur, för att ge analyser och intressanta noteringar i andaktsböckerna/predikosamlingarna förankring i kyrkornas ståndpunkter i frågan om lärjungaskap. De böcker jag har valt för Svenska Kyrkan är Lena Malmgrens bok *Många röster många rum* och den boken valde jag efter en rekommendation från Björn Svärd, som är en pensionerad präst i Örebro området. Han ansåg att denna bok åtminstone skulle kunna användas som material till den Personliga avbilden, då den talar precis detta ämne. Vidare så har jag även fått tips från Tord Ireblad om författaren Olov Hartman. Han skall vad jag förstår vara en representativ präst och teolog för Svenska kyrkan. Jag fick 3 exempel på predikosamlingar som han utgett och jag har använt mig av alla tre. De heter Oxens tecken, Den bortträngda himlen och Gud i nattens timmar. De här böckerna har jag haft som material till indelningarna Politisk avbild och Moralisk avbild. Har även använt *Teologins historia*, som bakgrundsmaterial till det Svensk Kyrkliga huvudavsnittet

Materialet som har använts till Livets Ord har jag hämtat från *Dag för dag bär han oss* som är en andaktsbok där information till indelningen Personlig avbild, sedan har jag använt *Allt förmår den som tror* och *Doktriner*. Boken *Doktriner* har använts som bakgrunds material till huvudavsnittet Livets Ord. Alla de här böckerna är skrivna av Ulf Ekman och använts för att svara på vad Livets Ord anser inom ämnena Politisk avbild och Moralisk avbild. Men jag har även använt mig av Frank Mangs bok *Ett fungerande liv*, för att hitta material till dessa områden. De här böckerna har utvalts efter rekommendation från en av pastorerna som är anställd hos Livets Ord.

Där inte annat anges så är 1998 års utgåva av folkbibeln, den bibelöversättning som används.

1.6 Definitioner

Här kommer olika definitioner som jag använder i uppsatsen. De kommer att användas för att tydliggöra begrepp som är viktiga och ofta förekommande i min uppsats.

Lärjungaskap – Hur man skall leva som en kristen. I den här uppsatsen innebär det hur de här två kyrkor lär ut det kristna livet i de andaktsböcker och predikosamlingar som jag valt ut.

Personlig avbild – Hur undervisningen påverkar den personliga relationen till Gud och därmed den enskilde lärjungens strävan efter att bli mer och mer lik Gud.

Politisk avbild – Hur undervisningen påverkar relationen till andra människor och därmed hur människan som avbild av Gud presenteras för andra människor.

Moralisk avbild – Hur undervisningen påverkar de kristnas syn på vad som är ett ”rätt” etiskt liv, alltså inte enbart vad som är moraliskt rätt utan hur lärjungarna skall förhålla sig etiskt och moraliskt för att vara en god avbild.

Världsligt – en term som jag använder i uppsatsen om handlingar eller åsikter som vänder sig mot Gud eller har med Gud att göra.

2. Svenska kyrkan

2.1. Personlig avbild

Innan jag börjar med själva analysen så kan man säga att den personliga avbilden i Svenska kyrkan är precis som deras läroframställning och med det menar jag att den vilar huvudsakligen på biblisk argumentering.² Eftersom de vilar på den Luterska teologin, så är upplägget mycket intressant att notera.

Det går att läsa ut mönster i hur flertalet av andakterna i *Många röster många rum* är upplagda och det är intressant då jag anser att de fungerar likt en ryggrad till vad författarna vill säga.³ De återkommande mönster jag talar om är dess reflektiva karaktär och hur vardagen utgör en stomme som genomsyrar texterna. Det finns en fokus på vardagen och hur författarna fått insikter om Gud eller i frågor som finns inom det vardagliga kristna livet. Jag har även noterat att Bibeln relativt ofta får en tillbakadragen roll, det är nästan alltid en eller flera bibeltexter nämnda i slutet av varje andakt.⁴ Men det är inte alltid tydligt att bibeltexten på något sätt förklaras eller direkt används i texten. Det finns dock med ett bibelord eller två i

---

² Hägglund Bengt, *Teologins historia, 1994*, Gleerups förlag, Kristianstad, s.277

³ Red. Malmgren Lena, *Många röster många rum*, Arcus, Lund, 1997.

⁴ Malmgren Lena, s 18.

slutet av andakten. Att man väljer att lägga upp det på detta sätt har förbryllat mig och det jag finner i bokens bruksanvisning säger *jag bad dem om texter som visar hur vi tolkar våra liv efter bibelns berättelser, hur vi lever med bibelns människor, hur mönstret från Kristi liv tränger igenom i våra egna liv, hur vi möter Gud till vardags, när och hur vi kommer att tänka på Gud en vanlig dag.*⁵ Utifrån denna tanke så kan jag mycket väl förstå hur redaktören för denna andaktsbok har tänkt. Att jag sedan finner kopplingarna mellan vardag och Bibelns texter något långsökta ibland, behöver inte betyda att det är en felaktig metodik. Ett exempel på långsökta andakter är *Trädgårdsångest*, där talar Annika Rosenberg om hur hon får ångest över allt som behövs göras i trädgården, men Lukasevangeliet 22:1-13 som är bibel texten som hon refererar till talar om hur planerna att döda Jesus fastställ och sedan hur lärjungarna sänds att förbereda påskmåltiden.⁶

Jag får tänka att så här valde Lena Malmgren lägga upp denna andaktsboks innehåll men att jag personligen nog hade valt ett annat tillvägagångssätt.

Utifrån tanken att det skall vara tolkningar av Bibelns texter in i vardagen blir det ganska intressant att notera hur ofta man kan uppfatta författarnas vilja att läsaren själv via reflektion skall få till sig andlig uppbyggelse genom den andakt hon/han läst. Då det handlar om författarnas tolkningar av texter i andaktsboken är det troligen därför det sällan innehåller uppmaningar till läsaren om hur de skall ta till sig andakten eller använda det som de får ut av andakten i sin egen relation till Gud. En av de texter jag tänker på då är *Ett och ett kvarts språk.*⁷

Jag måste säga att trots att det var med analyserande ögon som jag läste igenom denna bok, så hände det ett flertal gånger att jag fick avbryta arbetet för att reflektera över andaktens potential att kunna berika mitt liv med Gud. Detta är helt klart för mig visar att detta är ett tillvägagångssätt som kan beröra och förändra den *Personliga avbilden* till en mer Kristus lik avbild. Den text som jag tänker mest på är *Vem säger ni att jag är*, i denna andakt behandlas ämnet människosyn och hur olämpligt det är att sätta etiketter på människor som du kanske inte ens känner.⁸ Där fick jag ett ämne att tänka på och att fundera på om jag sätter etiketter på människor, utan att egentligen känna dom.

Det skall också sägas i detta sammanhang att jag fann en del av texternas tolkningar genomsyrade av en större dos vardag och en mindre dos av Gud. Ett exempel på detta kan

---

⁵ Ibid., s 11.

⁶ Ibid., s.187f

⁷Ibid., s.236.

⁸ Malmgren Lena, s.263

ges om man läser *Det tömda och stängda rummet*.⁹ Den handlar om en familjs hus där köket är väldigt dåligt belyst av naturligt ljus, så det måste ha lampor tända dygnet runt. Så därför så njuter författaren av deras uterum så mycket. Men när det är kallt så kan de inte vara där och det är en frustrerande tid för författaren, när vädret slår om och de kan använda uterummet igen så blir författaren så mycket gladare. Det finns en förundran till skapelsen i texten, som fungerar lite som en hyllning till Gud. Men en del av andakterna kräver att läsaren har liknande referensramar som författaren och om inte liknande uppfattning finns så kan andakten förstås på ett helt annat sätt än vad författaren kanske hade tänkt. Det kan leda till att läsaren inte får någon som helst behållning av denna andakt. *Det tömda och stängda rummet* texten är vacker och väldigt beskrivande i sin utformning, men vad den vill ge läsaren är för mig inte helt tydligt. Det kan tyckas att kopplingen till det Gudsrelaterade skall vara tydligare. Visst kan jag med eftertanke och tid förstå poängen med andakten. Men då funderar jag och detta blir en fundering som följer mig genom många av texterna, vill författarna att läsaren skall ta hela ansvaret för vad i andakten som skall verka för deras personliga uppbyggelse? Eller är det så att jag med min andaktserfarenhet inte är van vid denna modell av andakt? Tanken som ofta slår mig är att det finns flertalet modeller för hur en andakt skall vara och att det är klokt att vara öppen för att ta emot från Gud på nya sätt, men även ärligheten att säga det här var inget för mig. Nej, det går inte att skriva en andaktsbok där alla läsare får någonting av varje dags läsning. Men jag tror att tolka in bibeltexten på ett så fritt i vardagen som Malmgrens andaktsbok visar på skapar oftare svårigheter att ta till sig innehållet än vad som är nödvändigt enligt mig. En text som jag anser exemplifiera den här fria tolkningen är *Vet ni inte vad jag måste*.¹⁰

En del av texterna är mycket jordnära och koncentrerade kring vardagen. Texten *Tala med Gud om honom själv* är ett exempel på detta men den är ändå instruktiv i sin utmaning och något som läsaren kan ta till sig.¹¹ Trots den jordnära och vardagliga känsla som den slår an på så anser jag att den fungerar som en väckarklocka för dem som tenderar att göra Gudsrelationen till något komplicerat och nästan kräver teologisk utbildning. Texten handlar om ett barn som ger sin mor en tanke om hur man kan tala till Gud och att bön inte måste vara så komplicerat. Enligt min åsikt visar det på hur bönen är en ”enkel” kommunikation mellan människa och Gud. Detta kan vara skönt att då och då bli påmind om och det gör denna text på ett förträffligt sätt.

---

⁹ Ibid., s 86f.

¹⁰ Ibid.s.112f

¹¹ Ibid., s 222ff.

De texter som även skall nämnas i detta sammanhang är de som talar i viss omfattning om hur Gud finns med i vardagen och på vilket sätt Gud är med i vardagen.¹² Det som skall lyftas fram först är att vid läsning upplevs en del av andakterna som mer filosofiska än religiösa. Visst nämns Gud och visst kan man få till sig något av denna text. Men den Gud som presenteras i vissa av texterna kan liknas vid en ryggsäck som hänger med dit du går och ja, Gud är med dig överallt. Guds bilden uppfattas mer som distanserad och avlägsen, för mig är Gud den som ger människan valmöjligheten att gå den väg som Han har tänkt för oss. När relationen till Gud blir starkare så förstår vi mer och mer vilken väg Gud vill att vi skall vandra, då är Gud inte längre en ryggsäck utan en medvandrare och även en riktningssångare.

Jag anser att denna andaktsbok kan ge en hel del till läsaren och kan ge en del verktyg till att förbättra den *Personliga avbilden*. Ett exempel på ett sådant verktyg är att vi kristna måste vara mer tillistfulla och använda tilliten till Gud även om situationen känns hopplös, då blir tilliten ett verktyg att använda sig av i svåra stunder i sitt liv.¹³ Andakten ger läsaren en mängd tankar att bearbeta och detta kan leda till en förstärkt relation till Gud, vilket leder till att ens egen avbild av Gud blir skarpare. Men jag tycker även att det kunde finnas mer uppmaningar, undervisning och utmaningar så att lärjungar kan förändra sina liv genom denna andaktsbok. Det skall även nämnas att andaktsboken innehåller exempel på andakter som ger uppmaningar och förslag på vad författarna anser att läsaren skall ta till sig från denna andakt läsning.¹⁴ Det finns alltså båda sidor av myntet och jag antar att med så många olika författare så måste det tillåtas att vara en spridning av utformning och innehåll.

Efter min analys av *Många röster många rum* anser jag att den kan vara till nytta och vägledning för dem som varit på vandring med Gud ett tag. Men för de som precis har börjat sin vandring med Gud skulle jag nog rekommendera en andaktsbok som är utformad på ett annat sätt med fler och tydliga råd på vandringen med Gud, därför att det inte är möjligt att ha samma erfarenhet av Gud för dem som är nya i vandringen och det kan därför vara skönt att få fler tydliga verktyg av den mer erfarna vandraren.

2.2 Politisk avbild

---

¹² Malmgren Lena, s 59f.

¹³ Ibid., s.205

¹⁴ Ibid., s 16.

Nu skiftar upplägget i uppsatsen eftersom jag nu har börjat använda en predikosamling som primär källa. Därför är det intressant att även här redogöra för disponeringen. Här så möter vi ett upplägg som ser lite annorlunda ut från boken *Många röster många rum*. Ett exempel på hur hans upplägg ser ut kan vi se i predikan *Kristus och Caesar*.¹⁵ Vi finner att Olov Hartman skriver ut bibelordet först i predikotexten. Sedan fortsätter han med att berätta sammanhanget som bibeltexten finns i och leder in läsaren i det som han vill säga. Det går med enkelhet att se författarens vilja att få in läsaren i hans tanke med predikan. När läsaren är med i sammanhanget så utvecklar Hartman ämnet för att sedan hermeneutiskt omvandla innehållet till ett sammanhang som är aktuellt idag och utifrån detta visa vad han anser att vi som kristna skall förändra eller något som vi bör reflektera över.¹⁶

När jag kommer till själva innehållet och vad det säger om den politiska avbilden eller vad den säger att vi bör korrigera för att skärpa vår politiska avbild, så kan jag säga att det finns mycket som visar på vad författaren tycker. Men det som är genomgående för många av predikningarna är att författaren inte direkt vill vara instruktiv eller uppmanande.¹⁷ Hartman formulerar sig istället skickligt och väldigt väl så att läsaren förstår poängen med predikan. Sedan får Hartman även läsaren att inse vad han anser att hon/han skall göra, men det är slutligen alltid upp till läsaren. Detta är ett drag som jag fann i andaktsboken *Många röster många rum*, men alltså nu även här i predikosamlingarna. På något sätt får jag en känsla av att författaren vill visa hela vägen fram till målet med det han vill säga, men precis innan han kommer fram så vill han lämna över ”stafettpinnen” till i detta fall läsaren. Det verkar lite som om han inte vill utmana läsaren eller provocera till någon förändring, utan snarare som att han vill se att läsaren tar ett beslut själv vilket nästa steg blir efter att ha lyssnat till denna predikan. Detta sätt att predika är ett bemyndigande av den som läser predikan och det är bra. Ett exempel på denna metodik kan ses i predikan som heter *Det korsfästa svaret*.¹⁸ Han för en diskussion utifrån ett bibelord och lägger fram innehåll på ett intressant och bra sätt, men det avslutas utan utmaning, men dock så lägger frågor som får läsaren att tänka och det kan leda till förändring.

Men jag skulle även vilja visa på andra sidan av myntet. Även om det för en del människor är en bra metod, så tror jag även att andra människor skulle önska en tydlig utmaning eller en predikan som provocerar dem att reagera och agera till det som de hört. Nu skall det sägas att jag inte har läst varenda predikan i de tre predikosamlingarna, utan jag har

¹⁵ Hartman, *Gud i nattens timmar*, Tryckmans, Stockholm, 1960, s.155

¹⁶ Olov Hartman, *Den bortträngda himlen*, Verbum, Stockholm, 1967, s. 40 ff.

¹⁷ Hartman Olov, *Den bortträngda himlen*, s. 90.

¹⁸ Hartman Olov, *Oxens tecken*, Svenska kyrkans diakoni styrelses bokförlag, Stockholm, 1955, s.66ff

valt ut efter ämne och dess förmåga att svara på min huvudfråga om deras syn på lärjungaskap. Detta är jag väl medveten om och vill även att läsaren av uppsatsen skall vara medveten om. Dock så kan det tyckas att detta upplägg sänder ut signaler om att Hartman inte vill att läsaren skall stöta sig med det som han säger, så därför så utformas ingen utmaning eller gör inte predikan provocerande. Ett exempel på ett ämne som är intressant, men med den saknar utmanings del och det är predikan *Himmelsträdet*.¹⁹ Det skulle även kunna sägas till den som är ny i tron att detta är en av vägarna att gå, men du måste inte och från predikstolen så kommer vi inte att visa tydligt vad vi tycker. Vad har detta med den politiska avbilden då att göra? Jo, jag menar att det visar på en tillbakadragen attityd som lärs ut till kyrkobesökarna eller lärjungarna om man så vill. Skall kristna hålla tillbaka våra åsikter bara för att inte riskera att stöta oss med människor i vår omgivning är en konsekvens som jag tänker på vid läsningen av detta material.

Men jag vill även säga om förgående stycke att även om det inte alltid är några uttalade utmaningar till den som läser predikan, så anser jag att man kan hitta en inbjudande formulering i Hartmans predikningar; [...] *är det en kallelse ut ur vårt sagoland av oansvarighet, en kallelse till verkligheten som finns hos Kristus*.²⁰ Detta citat kommer från boken *Den bortträngda himlen* och här vill Hartman att läsaren skall se sitt ansvar och verkligen ta tag i den kallelse som Kristus ger oss.

Det är en mycket intressant läsning som ges till bokens läsare och det finns texter som verkligen vill se en skillnad i samhället. Hartman skriver; *att bygga ett rättvist samhälle är inte bara en kristen angelägenhet. Inte bara en kristen möjlighet. Rättskänslan bor också hos hedningar och ateister, och det är en kristen plikt att omsätta den läran i förtroende och samarbete. Det skulle inte behövas sägas, om inte Kristus namn ibland åberopades för motsatsen*.²¹ Detta är ett utdrag från en av predikningarna som författaren ger inom ämnet *Politisk avbild*. Detta citat valde jag att lyfta fram från Hartman för att visa på hur viktigt det är att kristna tar vårt ansvar när det gäller att forma och medverka i samhällets uppbyggnad. Vi har enligt honom en plikt att ta del i det som händer i vårt samhälle och kan inte med gott samvete låta allt som sker i samhället passera utan att vi försöker medverka till samhällets bästa. Det finns i hela den här predikan ett starkt patos för att ta del av det som händer i samhället och Hartman argumenterar verkligen för denna ståndpunkt i ett flertal av sina

---

¹⁹ Hartman *Gud i nattens timmar*, s.93ff

²⁰ Hartman Olov, *Den bortträngda himlen*, s. 39.

²¹ Hartman Olov, *Den bortträngda himlen*, s. 80.

predikningar. Det är verkligen något som jag uppskattade hos honom och vill se hos fler predikanter.

Det finns även en predikan av honom som handlar om hur okristna skall förhålla sig till kyrkan, eller skall jag säga att den handlar om hur den okristne skall förhålla sig till herden.²² Den talar om vem det är som äger hjorden, alltså vem det är som medlemmarna i kyrkorna tillhör, han uttrycker det väl när han säger: *Det är han, som äger hjorden, inte som en fjärran aktieägare, utan som en konstnär som äger verket han håller på med.*²³ Om den tanken som Hartman framför här skulle vara rådande i alla kyrkor, så hade vi inte lagt någon vikt vid vilken kyrka som ens medlemskap står i. Här anser jag att Hartman sätter fingret på nerven i frågan om hur vi kyrkor skall agera mot varandra. Men också hur vi tänker när medlemmar byter kyrka eller nyfrälsta väljer att bli medlem i en annan kyrka än den som personen i fråga mottog Kristus. Det blir inget revirtänkande om fokus ligger på det som är viktigt, det skall inte ligga på vilken kyrka som vi besöker utan att vi besöker kyrkan och får höra budskap från Gud. Det blir oviktigt vilken kyrka de nyfrälsta går till, det viktiga blir att kristna går till kyrkan och stärks i sin relation till Gud. Det går att utläsa en vilja hos Hartman att kyrkorna skall enas på ett sådant sätt att åtminstone samarbetet mellan kyrkorna skall bli bättre.²⁴ Inte med viljan att de skall bli en och samma kyrka, men att de skall jobba mot samma mål.

Hartman framför även en intressant tanke att det inte handlar om vi är teologiskt överens eller om vi har liknande strategier som gör att vi får enhet i våra kyrkor. Det som avgör enligt honom är: *Enheten är Kristus, Är Kristus här, så är kyrkans enhet här. Allt det andra är dålig tillämpning.*²⁵ Om Guds ord når fram så är enheten i Kristus närvarande och det spelar ingen roll i vilken kyrka som budskapet når fram. Det som han yttrar är en sanning från Bibeln och när den uttalas så ger den läsaren en känsla av ”självklart är det så”. Det blir som med många sanningar som upptäcks, när de är uppenbarade så är de självklara, men innan detta är det inte så självklart. Med den uttalade enheten så tänker jag, är det författarens åsikt att vi kristna försvårar enhetsproblematiken, fast i verkligheten är det inte så svårt att uppnå enhet? Det som hamnar emellan kyrkorna är knackiga tillämpningar på det som Gud har sagt till oss. Intressant med den tanken är att den sporrar en att tänka om det är vi kristna som inte vill ha enhet/ekumenik, borde vi inte då se över våra tillämpningar? Men att dra den tanken till sin spets leder till en annan uppsats.

---

²² Hartman Olov, *Gud i natten stimmar*, s. 65.

²³ Hartman Olov, *Oxens tecken*, s. 67.

²⁴ Hartman Olov, *Gud i nattens timmar*, s. 69.

²⁵ Hartman Olov, *Gud i nattens timmar*, s. 69.

2.3 Moralisk avbild

När jag skall kommentera upplägget på de predikningar som skall analyseras här så hänvisar jag i stort till kapitlet politisk avbild. Då upplägget är identiskt och det enda som jag finner värt att kommentera när det gäller Hartmans upplägg är att predikningarna sällan innehåller direkta uppmaningar som exempelvis ”gör så här” eller ”så bör man inte göra”, men det förekommer dock indirekta eller lockande kallelser till förändring, detta har jag nämnt i förut under politiska avbilden. Men vill nämna det igen eftersom avsnittet handlar om moral.

I predikan *Särskilt till Petrus* kan exemplifiera en sådan indirekt kallelse och där säger Hartman; *Det finns en annan botten att stå på än frågan hur vi skall klara oss. Varen icke förskräckta! Kristus är uppstånden.*²⁶ Den här predikan handlar om Petrus och tillfället då han förnekar Jesus och att Jesus särskilt hälsar till Petrus för att återupprätta honom. Den kärlek som Jesus visar mot Petrus visar Han också oss, vilket Hartman använder för att visa att Gud älskar oss trots våra brister. Så lockar Hartman läsaren tillbaka till Kristus genom att visa att förlåtelsen finns där och väntar.

Detta har jag nämnt tidigare, men finner att det kan vara värt att påpeka igen när ämnet är av moralisk/etisk natur. Det kan tyckas att Hartman ger läsaren möjlighet att själv ta steget att ta till sig budskapet eller att han likt en vägvisare pekar åt det håll som han tycker är rätt väg och det är ett sätt att se på denna metodik. Men jag vill även framföra åsikten att Hartman verkar med den här metodiken lite osäker på att det han vill säga är något som läsaren kan ha nytta av i sin relation till Gud. Det ger också en signal om att det kanske inte är så viktigt att ta till sig budskapet och skapar en passiv lyssnare. Så denna metodik är inte helt problemfri och därför nämnde jag de möjliga negativa konsekvenser som jag ser. Det är en analys som är byggd på Oxens tecken, Bortträngda himlen och Gud i nattens timmar. Hartman använder säkerligen ett annat upplägg i andra predikosamlingar och en annorlunda metodik och hans budskap framstår då på ett annat sätt. Men analysen är byggd på de utvalda böckerna och dess innehåll, i de böckerna finns denna problematik.

En predikan som fastnar i minnet är *Rätt och Orätt*, där talar han om samhället likt en instans som definierar rätt o fel.²⁷ Här talar Hartman inte om brottsliga rätt och fel, utan om

²⁶ Hartman Olov, *Den bortträngda himlen*, s.112.

²⁷ Hartman Olov, *Oxens tecken*, s.183 f.

trender i samhället som får utgöra måttstock för rätt och fel.²⁸ Han säger i predikan *Rätt och Orätt; Är det rätt* för somliga att ligga hos sin nästas hustru, så blir det strax orätt att inte göra det när situationen så kräver. Han menar på att människan rättar sig efter vad samhället säger är rätt och fel. Om samhället får vara den faktor som helt och hållet bestämmer i frågor om rätt och fel, då är inga regler eller normer beständiga, utan allt kan komma att ändras om samhället bestämmer sig för att det som förr var fel nu är rätt. Hartman uttrycker det så här: *Det sociala är rätt och det rätta socialt.*²⁹ Här talar han om hur samhället kan glömma vad som är rätt och fel, eller förvillar sig i ett mönster. Det blir likt en spiral som styr människans handlande och resulterar i att samhället glömmet bort det som Gud har lagt ner i människans samvete. Men han är noga med att påpeka att det inte går att totalt destruera människans känsla för vad som är rätt och fel. *Somliga rätter är söta och somliga sura, det kan man ändra, men man kan inte ändra människans tungspets.*³⁰ Hartman visar på människan anatomiska förutsättningar för att känna vad som är surt och sött. Han förklarar att det inte går att lura tungans smaklökar, utan de kommer att visa om måltiden är söt eller sur och det går inte att förhindra. Han menar att på samma sätt så kan människan inte helt förtränga att det finns något inom dem som talar om att det finns ett antingen-eller. Det finns likt smaklökar en gudagiven känsla för vad som är rätt och fel liksom en kännedom om Guds lagar och bud.³¹ Vi kan utifrån detta se att Hartman vill visa på att alla människor är avbilder av Gud som en del av den avbilden så finns det en moralisk avbild. Denna del av avbilden kan bli grumlig och kanske bli latent hos människor p.g.a. val och handlande, men den kan inte försvinna helt från människan. Det blir en mycket intressant tanke och jag kan utläsa en föreställning som blir normgivande för hur han skulle se på de tre indelningarna som jag har i uppsatsen. Hartman skulle nog säga att den moraliska avbilden finns hos alla människor, inte enbart hos kristna. Han skulle även säga att de andra två avdelningarna finns som en del hos alla människor. Så det går inte att skaka av sig faktumet att vi människor är Guds avbilder. Detta får som resultat att för kristna lärjungar inom den moral/etiska indelningen har vi innerst inne kunskap eller verktyg för att få tag i vad som är rätt och fel. Det kanske är det Hartman tänker på när han inte direkt uttrycker ”du måste göra så här”, eller ”ändra på det här”.

Det går att läsa mellan raderna att Hartman anser att vi har redan alla inom oss en resonans mottagare som känner igen för att sedan ge signaler till samvete och hjärna i

---

²⁸Ibid., s.183 f.

²⁹ Ibid., s.184.

³⁰ Ibid., s.184.

³¹Ibid., s.184.

moraliska och etiska frågor. Mottagaren är den del av avbilden som avspeglar Guds moraliska/etiska uppfattningar, alltså den moraliska avbilden.

Det finns en predikan som heter *Statsärenden*, som utgår från texten som vi finner i Matteus evangelium kap 22:15-22.³² I den här bibeltexten kommer en grupp av fariséer och frågar Jesus om det är lovligt att betala skatt till kejsaren eller om det är något Han anser är fel. Fariséerna vill få Honom att ta ställning och på så sätt snärja Jesus eftersom att denna fråga antingen skulle göra Honom till en vän eller fiende av Kejsaren. Men Jesus svarar på ett sätt som gör att Han inte tar ställning på det sätt som fariséerna förväntar sig och kan därmed inte använda detta emot Jesus. Han förklarar sig även med att om pengarna duger att göra affärer med, så duger de att betala skatt med. På så sätt visar det sig för de som lyssnar att fariséerna enbart var ute efter att hitta något att anklaga Jesus för. Men även att fariséerna var hycklare eftersom själva använder pengarna för att göra sina affärer med. Då kan de även betala skatten till kejsaren med dessa pengar.

Hartman förklarar att detta svar inte var en axelryckning från Jesus utan snarare ett handlingsprogram, det som tillhör kejsaren skall kejsaren ha, men det som tillhör Gud skall även ges till Gud. Hartman talar här om att vi inte kan ägna oss åt att tjäna pengar i veckodagarna och tjäna Gud på söndagar, han menar då att pengarna blir vår Gud under veckorna³³ Det blir att leva sitt liv med två Gudar³³ och det kan vi läsa i Matt 6:24, att det inte är ett hållbart liv. Denna predikan heter *Statsärende* och den talar som jag skrivit tidigare om vikten av en kristen som är deltagande i alla delar av samhället och inte bara det kyrkliga.³⁴ Hartman talar i det här sammanhanget om kristna som drar sig undan från allt världsligt och enbart ägnar oss åt meditation och bön. Vilket självklart inte fel i sig, men han menar att om alla kristna drar sig undan från världen, blir det som vi ger Gud det han vill och låter världen sköta sig själv bäst den vill. Han utlägger vidare och visar att även om staten och de styrande inte är kristna så betyder det inte att Gud kan agera i de sammanhangen. Han skriver på ett ställe: *som om inte kejsaren också tillhörde Gud. Som om Guds intressen slutar där det världsliga börjar [...]*.³⁵ Han säger alltså att vi kristna kan inte med gott samvete dra oss undan från världen eftersom även den tillhör Gud. Så den moralisk/etiska appliceringen av detta är att vi som kristna har en skyldighet att ta en del av det som händer i vår omgivning eftersom hela världen tillhör Gud. Inte enbart som ett ansvarstagande, utan även som ett ställningstagande för att Gud bryr sig om vad som händer i världen. Därför är det något som

³² Hartman Olov, *Oxens tecken*, s.173.

³³ Ibid., s.177.

³⁴ Hartman Olov, *Oxens tecken*, s.173

³⁵ Ibid., s.176.

Gud vill att vi skall visa genom våra liv, att som Gudsavbilder visa att Guds kärlek och omsorg sträcker sig utöver alla gränser vare sig det är samhällseliga, etniska, kyrkliga och samhällsklasser.³⁶ Gör vi inte det kan det sägas de kristna begränsar Guds möjligheter att agera varhelst Gud finner för lämpligt.

3. Livets Ord

3.1 Personlig avbild

Författarens tanke och mål med andaktsboken *Dag för dag bär han oss* – framgår tydligt av omslagets text: *Andakter med uppmuntran, utmaning och undervisning som stärker din tro och hjälper dig genom varje dag hela året.*³⁷

Varje andakt börjar med en bibelvers och det är nästan enbart enstaka verser som utgångspunkt. Det kan anses vara riskabelt att bygga allt som sägs i andakten utifrån ett bibelord, eftersom det kan leda till tolkningar som inte överensstämmer med textsammanhanget. Ett exempel på detta kan vi ta var som helst i *Dag för dag bär han oss*, eftersom det är ett upplägg som finns i varje andakt.³⁸ En del ser det på detta vis, men vi måste även se på detta med att använda enstaka verser från andra sidan av myntet. För inom Livets Ord talar de om att det inte alls är mer riskfyllt att bygga andakten på en vers. De hävdar att så länge versen överensstämmer med flera texters innehåll inom Bibeln, så har man säkrat utläggningen och andaktens giltighet.

Andakten börjar med en bibeltext som Ekman uttalar sig om dess betydelse i andakten och sedan applicerar han den efterkommande textens betydelse in i läsarens vardag för att på så sätt utmana, uppmuntra eller ge undervisning in i vardagslivet med Gud. Till avslutning finns en bön som formuleras för att be Gud om det som Ekman talat om i andakten.

---

³⁶ Ibid., s.177f.

³⁷ Ekman Ulf, *Dag efter dag*, Livets Ords Förlag, Uppsala, 2000, se omslag.

³⁸ Ekman Ulf, *Dag efter dag*, s105.

I en av andakterna som jag valde ut, talar författaren om Gud som vår herde.³⁹ Det är ett vanligt karaktärsnamn som Gud har och det kommer från Ps 23:1, men i denna andakt så används inte herde begreppet främst som en omhändertagande funktion. Utan här talar författaren om att Gud vill leda oss människor till platser där vi kan få vederkvickelse, bli stärkta och mottaga välsignelser från Gud. Här finns inte fokus på människan utan på Gud och vad han kan göra för vårt liv och detta uttrycks tydlig i andakten *Herren din herde*.⁴⁰ Det är också en tydlig tråd genom denna andakt att lydnad till det som Gud vill med våra liv kommer att leda till goda ting, och även om vi inte alltid kan se det så har Gud sett den plats som Han vill leda oss till. Mycket av innehållet i denna andakt är något som många lärjungar kan ta till sig och ha nytta av i sitt förhållande till Gud; att Gud leder oss till platser som kommer att ge oss mycket relationsmässigt och för vårt vardagliga liv. Det blir liksom en trygghet med vetskapen att Gud är med oss och att Han leder oss. Hade andakten slutat där med den bönen som följer hade jag nog ansett att det var en mycket givande andakt. Men som avslutning så säger Ekman: *Får är experter på att gå vilse. Getter är sinnebilderna av det styvnackade, oböjda. Låt ditt inre vara böjt och livet blir så mycket lättare, så mycket mer välsignat [...]*.⁴¹ Det blir som en lös tråd i slutet av andakten, vad menar han egentligen? Menar Ekman att om man inte tar emot och följer författarens åsikt om hur livet med Gud skall levas. Så kan vi liknas vid får eller getter som förr eller senare kommer att gå bort från Gud eller vara för stolta för att göra det som Gud vill. Det är inte något fel i det han säger men det skulle bli bättre om det förklarades bättre. Men istället så använder Ekman en bild och med en mening eller två förklara innebörden av denna bild och blir det mer som en lös tråd än något som utvecklar andakten. Det kan för läsaren bli ett hinder som gör att hon/han fokuserar på om hon/han är ett får som går vilse. Eller om hon/han är en styvnackad get som kämpar emot det Gud vill. Så den lösa tråden som blir kvar är; är du som lärjunge en person som vill följa Gud eller är du en lärjunge som strävar emot och går vilse. Denna bild finner jag i *Herren är din herde*.⁴² Men andaktens som helhet och vad den kan ge läsaren i hennes/hans egen relation till Gud står inte och faller med detta problem och jag tror att författaren har en poäng med lydnad för att Guds vilja skall kunna råda i våra liv. Det skall poängteras att ordet lydnad troligen är ett av de ord som inte hamnar högst upp på listan av favoritord för dagens människa. Men trots ordets impopularitet undviker Ekman inte att påpeka vikten av lydnad och den gudsrelations utvecklande potential som detta har om man

---

³⁹ Ibid.,s.22.

⁴⁰ Ibid.,s.22.

⁴¹ Ibid., s.22.

⁴² Ekman Ulf, *Dag efter dag*, s.22

lyder Gud. Så trots att det finns saker att putsa på, tycker jag att budskapet är bra och jag tycker att han valt ett ämne som vi som lärjungar kanske inte alltid vill höra, men vi behöver höra det.

Undervisningen kring lärjungaskap som presenteras genom denna andaktsbok har en röd tråd från början till slut. Gemensamt för andakterna är att vi som lärjungar inte kan agera enbart som mottagare i relationen till Gud, utan att vi måste ta en aktiv del i relationen. Den här boken sänder signalen till lärjungen att det är nödvändigt att ta del i sin Gudsrelation och ett utmärkt exempel på det är andakten kallad *Vad vill du?*⁴³ Det är en utav de mest givande insikterna läsaren får vid läsningen av denna andaktsbok enligt mig. Den här andakten handlar om den blinde mannen som får anstränga sig för att komma fram till Jesus. När den blinde mannen väl är där hos Jesus, så talar inte Jesus om för den blinde mannen att du skall bli helad. Utan Jesus frågar honom *Vad vill du att jag skall göra för dig?*⁴⁴ Här är det Jesus som tar ett initiativ, men poängen som Ekman har är att Jesus frågar mannen vad han vill att Jesus skall göra. Inte för att han inte vet att mannen är blind och vill kunna se, utan för att visa att Gud är intresserad av vad vi vill.

Något som jag tänkte på länge när det var dags att välja ut vilka texter som skulle kunna visa på hur Livets Ord resonerar om lärjungaskap inom indelningen personlig avbild. Handlar deras teologi om lärjungaskap enbart om Gud och lärjungen. Handlar inte den kristna tron om utgivande, att visa sig som en Guds avbild mot din nästa? Det var inte många texter i andaktsboken som inriktade sig enbart på hur vi skall agera mot vår nästa och det kan betraktas lite som en signal som man inte borde missa att skicka ut. Det kan ju vara så att andaktsboken *Dag för dag bär han oss* är tänkt för att uppbygga den egna relationen till Gud och att det är det primära syftet, men då tycker anser jag att det skall anges på något sätt i bokens inledning. Det skall sägas att andaktsboken inte saknar det undervisningsinnehållet alldeles, det finns inbakat i ett flertal av texterna. Men om jag skall vara kritisk så är min åsikt att det borde finnas fler andaktstexter som har ”din nästa” som primär innebörd. Om det skall lyftas fram något som jag ser som positivt och handlar om ”din nästa” så är det att flera av texterna handlar om mission och hur viktigt det är för oss som kristna att missionera.⁴⁵

Det skulle vara konstigt om jag inte även nämnde att Livets trosundervisning även är ett tydligt inslag i denna andaktsbok. Vi kan som exempel ta *Allt förmår den som tro*,

---

⁴³ Ibid.,s.91.

⁴⁴ Markusevangeliet kap 10:51.

⁴⁵ Ekman Ulf, *Dag för dag bär Han oss*, s.147.

den handlar om att när Gud får vara i centrum så finns det inga begränsningar för vad en kristen kan åstadkomma i Guds namn.⁴⁶ Men det skall nämnas att det inte ligger fokus på att kristna kan göra olika saker i Guds namn, utan snarare på att vi som kristna kan med Gud i centrum i vårt liv göra stor skillnad för vår omgivning. Det blir ett slags produktionsled i ett avseende och det är att allt som skall ske kommer ifrån Gud, sedan går det via människan och till människan. Det skulle utan problem gå att säga att Livets Ords syn på relationen till Gud eller deras syn på utvecklingen av den personliga avbilden, där människan helt klart är en del av skapelsen. Det är dock inte så att människan och skapelsen befinner sig på samma nivå eller har samma status som resten utan skapelsen. Ekman säger att: *Hon är skapelsens krona och herre, inte slutledet i en slumpmässig utveckling. Människan är under Gud, men över skapelsen.*⁴⁷ Det är en klar och tydlig bild av människan som något enastående och Ekman understryker att människan har en unik status jämfört med resten av skapelsen. Människan är skapad till Guds avbild och det är människan ensam om bland allt som är skapat. Utifrån den tanken som författaren framför är det tydligt att människans status i skapelsen är unik. Med allt det här i bakhuvudet så är det obestriddigt att Livets Ord har en syn på lärjungaskap som bemyndigar lärjungarna och vill att de skall vara en påverkande kraft i deras omgivning.

3.2 Politisk avbild

Dispositionen av predikosamlingen är inte helt olik andaktsboken *Dag för dag bär han oss*, men nu är det mer bibeltexter som används. Det är ofta tre bibelställen eller fler som används och refereras till i varje predikan och det är inte ovanligt att det kan vara fler än så. Det som jag också noterar är att bibeltexten som används i inledningen inte befinner sig alldeles i början av predikan, utan det är mer av en liten introduktion till vad predikan skall handla om och sedan kommer bibeltexten. Det har sina fördelar då det känns som om läsaren känner till bakgrunden till predikans innehåll och behöver inte missa särskilt mycket av predikans huvudinnehåll. Det är ibland så att läsaren behöver ett litet tag för att komma in i predikans tanke eller hur predikantens upplägg ser ut, men med denna introduktion kan åhöraren/läsaren undvika en del av denna problematik. Att benämna det som problematik kan vara en väl hård

---

⁴⁶ Ibid., s.90.

⁴⁷ Ulf Ekman, Doktriner, Livets Ords förlag, Uppsala, 1995, s.110

bedömning, men som vet kan det ta en stund innan man förstår vad predikan skall handla om eller hur predikanten tänker och då går en del av budskapet förlorat. Det anser jag är synd och att få bakgrunden till predikan vara ett sätt att minska denna problematik.

På frågan om huruvida Gudsrelationen är en privatsak för Livet Ord så skall svaret vara både ja och nej. Det är en privatsak för att relationen mellan Gud och människa är en privat och individuell relation. Frank Mangs uttrycker det så här: *Jag anser att mitt gudsförhållande helt och hållet är en privatsak mellan Gud och mig, Och jag kan inte förstå varför jag inför andra människor skall torgföra något som för mig är heligt.*⁴⁸ Det han säger är alltså att helt klart är relationen till Gud på ett sätt något som du skall hålla för dig själv. Vad som sker i relationen mellan dig och Gud är enbart er angelägenhet. Men dubbelheten i hans svar på denna fråga kommer sig av att han använder sig av en liknelse. Den liknelsen som han använder beskriver ett par som har fattat tycke för varandra, inte skulle väl någon människa reagera på om de vill dela med sig av sin nyfunna lycka till människor i sin omgivning.⁴⁹ Men han säger även att kärleken till Gud får konsekvenser gentemot andra människor. Det är enligt honom något naturligt att kärleken får människan att vilja dela med sig och att inte göra det kommer att begränsa människan i sitt sätt att förhålla sig till sin omgivning.⁵⁰ Därför blir det onaturligt för en kristen att hålla sin tro för sig själv

Bli vän med någon är den predikan som utmärkt kan visa på hur Livets Ord tänker om mänskliga relationer.⁵¹ Det påpekas tydligt hur viktigt det är med vänner och att ett av Sveriges största behov är mänskliga relationer.⁵² Ekman talar om hur viktigt det är för människor att ha någon som är delaktig i de problem och glädjeämnen som händer i livet. Han exemplifierar med Paulus vän Barnabas som ”öppnade dörrar” och gav Paulus stöd när ingen annan trodde på honom. Vad skulle ha skett med Paulus tjänst om inte Barnabas hade varit Paulus vän, frågar sig författaren.⁵³ Det framgår genom hela den här predikan att vi kristna behöver varandra och att vi kommer att nå större framgångar tillsammans.⁵⁴ Det skall sägas här att jag tycker mig se en god undervisning i det som står i denna predikan. Om jag skall kritisera något i samband med detta, så kan man fråga sig vad denna predikan gör mot dem som inte lyckas få några vänner. Hos vem ligger felet? Är det så att den som inte lyckas har

---

⁴⁸ Frank Mangs, *Fungerande liv*, Harriers bokförlag AB, Stockholm, 1981, s.179

⁴⁹ Ibid., s.179

⁵⁰ Ibid., s.180.

⁵¹ Ekman Ulf, *Allt förmår den som tror*, Livets ords förlag, Uppsala, 2001, s.269

⁵² Ibid., s.270.

⁵³ Ibid., s.270.

⁵⁴ Ibid., s.271.

någon slags brist eller ligger sökandet av vänner alltid hos den som inga har? Det är en fråga som borde ställas, är det inte så att den kristna gemenskapens största fördelar är att vi skall ta emot människor som kommer utifrån. Vi skall välkomna nya människor i vår gemenskap och om vi inte kan hjälpa människor att hamna i grupper eller sammanhang där de kan träffa kristna vänner, vad är det då för en Guds avbild vi visar människor i vår omgivning?

Det som är intressant med all undervisning om tro och dess möjligheter, är att jag som läsare funderar på vad allt detta leder till. Kommer all deras Livets Ords undervisning att utmynna i handling. Självklart finns det budskap i denna predikosamling som talar för handling. Men jag anser att det är lite för många som talar om vad du kan få och vad Gud kan ge dig. Även om Ekman inte talar för en ”konsumtionskristendom” där allt handlar om vad du kan få och vad den kristna tron kan ge dig, så blir det ändå i denna predikosamling en fokus på jaget.⁵⁵ Denna kritik måste även få en nyansering och en motpol, så jag har tagit fram en predikan som lämpligt nog heter *Tron visar sig i handling*.⁵⁶ Här talas det om en Gud som är med dig där du är och om en Gud som kommer att se till att du klarar av det som är dig ålagt. Det står också med eftertryck att vi kristna lever i en beroendeställning till Gud.⁵⁷ Beroendeställningen som Ekman talar om är enligt honom det förhållande vi alltid kommer att ha till Gud, då Han är så mycket större än oss kommer vi alltid att behöva Guds hjälp och ledning.

En predikan som jag tror är ovanlig och värt att nämna är *Offensiv tro*, den talar om att vår kristna tro alltid har varit offensiv i grunden och i sitt väsen.⁵⁸ Innehållet i denna predikan går hårt åt samhället, inte att den talar illa om samhället eller att den på något sätt vill skapa en distans till samhället, men det Ekman talar om är hur vårt samhälle har glidit ifrån evangeliet och den kristna tron. Det som var självklart för 20 år sedan är idag långt ifrån självklart och det är inte alls lika många som vet vem Jesus är och vad Han har gjort för mänskligheten. Ekman säger att: *Predikningar och andakter på radio och TV har nästan tömts på evangeliets innehåll. Verksamhet och gudstjänstliv har i många sammanhang nästan helt fjärmats från Nya testamentets kristendom. Bönerna har formaliserats, teologin har liberaliserats och det kristna livet sekulariserats. I många fall har kärleken till Jesus kallnat.*⁵⁹ Han talar om hur många kristna har lutat sig tillbaka i sin relation till Gud och använder som

---

⁵⁵ Med konsumtionskristendom menar jag att det anspelar på att konsumera och få ut mesta möjliga av relationen till Gud

⁵⁶ Ekman Ulf, *Allt förmår den som tror*, s.84.

⁵⁷ Ibid., s.85.

⁵⁸ Ekman Ulf, *Allt förmår den som tror*, s.88.

⁵⁹ Ibid., s.88.

argument att Jesus har stridit för dem och att de därför inte behöver ta en aktiv roll i kampen för Gudsrikets utbredande eller försvar för det som redan är Gudsrike. Det är enligt Ekman ett felaktigt sätt att se på hela. Han motsäger inte att Jesus har stridit för oss, utan han säger att Jesus har stridit för människan och vunnit en slutgiltig seger. Den här segern betyder dock inte att det finns saker kvar att strida för. Ekman menar att vi kristna måste inse att vi behöver vara aktiva i vår tro och försöka att påverka vår omgivning, så att omgivningen inser sitt behov av Gud. Detta kan vi inte göra om vi lutar oss tillbaka och låter världen sköta sig själv.

3.3 Moralisk avbild

När Ekman talar om att vara en förebild inom det moraliska området, vilket handlar om en etisk och moralisk aspekt på avspeglandet av Gud, syns det tydligt att Ekman talar för en konservativ syn med en tydlig syn på moral och etik. Om vi tar en predikan som heter *Ta ditt kors och följ Jesus*, så ger han en bild om att det kristna livet handlar om att följa Jesus i allt.⁶⁰ Ekman talar om att det inte räcker med att leva för Gud på söndagar eller följa det som står i Bibeln om moral och etik, därför att den kristna tron är en relation till Gud och konsekvenserna av den relationen är en reflektion av relationen till Gud. Ekman verkar ha som syfte att inte peka på olika slags synder eller etiska problem, inte för att förneka synden och etiska problems existens, utan för att inte lägga vikten vid vad kristna får och inte får göra. Det handlar om relationen till Gud, inte om vad vi får eller inte får. Han talar om ett liv nära Kristus och ett liv som strävar efter att likna Kristus. Men Ekman påpekar noga att det inte är en Gud som bara möter människor som lever på ett visst sätt, utan en Gud som möter människor där de är och vill från den punkten hjälpa dem att bli mer och mer lika Gud. Ekman talar också om att livet med Gud är en vandring som ständigt pågår och den avstannar enbart när den kristne är nöjd med sitt liv eller av någon annan anledning bestämmer sig för att sluta sträva efter att förbättra sin avbild. Ekman anser att förnöjsamheten är en utav de kristnas farligaste fiender, förnöjsamheten som så lätt slinker in i våra liv. Hur hör detta till den moraliska avdelningen? *Vill du nå längre i än du är idag?*⁶¹ Ekman uttrycker sig så för att poängtera att det aldrig handlar om Gud vill att du skall utveckla din avbild mer, utan det

---

⁶⁰ Ibid., s.185.

⁶¹ Ekman Ulf, *Allt förmår den som tror*, s.189

handlar om huruvida den kristne människan är villig att offra det som behövs för att fortsätta att utvecklas.

Det är också enligt Ekman en väldigt viktig del i livet att tänka på vad vårt tal har för effekt på våra liv. Han påpekar hur lätt det är att vi formar våra böner på ett visst sätt eftersom våra kristna bröder och systrar hör det som vi säger. Han talar om att vår bekännelse skall vara på samma nivå som vårt liv. Det är så lätt att vilja visa grannen i bänken att ”jag har minsann inga problem”. Det blir liksom ett sätt att presentera att jag har kommit så långt med Gud. Men i själva verket så har du inte det och bara för att imponera på din bänkgranne så säger du saker som inte är sant.⁶² Det bildas en form av gruppsytryck eller en slags andligt skryt, istället för att satsa på en ärligt och utvecklande relation till Gud.

Jag har läst igenom materialet ganska noga nu och inser hur sällan moraliska och etiska ämnen används som grund för en predikan. Det är klart att det finns inslag av det och att det existerar sådana predikningar i de utvalda böckerna, men jag anser att i *Allt förmår den som tror* är mycket mindre tal om sådant än vad Ekman talar om ett framgångsrikt liv, motståndare till utveckling av din relation till Gud. Ekman talar som jag nämnt innan väldigt mycket om ämnen som handlar om den personliga relationen, men det känns lite som om de undviker att gå in på den moraliska etiska tematiken. Att detta är ett medvetet val eller att de undviker ämnet vill jag nog inte uttrycka mig om, men helt klart så måste jag ställa mig frågan varför det är så lite predikningar om moraliska och etiska ämnen.

Jag har läst ett antal ledare på Internet från Livets Ords tidning *Trons värld* och där så hittar jag det materialet som visar på hur de ser på den moraliska avbilden.⁶³ När de talar om moral och etik, så handlar det sällan om specifika synder eller etiska dilemman. Det handlar mer om ordet synd och dess konsekvenser. Det blir mer en fokus på vilka problem det skapar när man gör snedsteg eller för att visa på hur de tänker, så hittade jag detta i *Tronsvärld: Kanske ska vi i ett hedniskt samhälle oftare beskriva människans problem som att missa målet än att överträda förbud. Jag tror vi har en biblisk grund för en sådan förskjutning av betoningen, och kan göra den utan att förvanska evangeliet.*⁶⁴ Här är ett exempel på en av artiklarna som jag läst där Livets Ord hellre talar om att visst gör människan fel och det påverkar deras relation till Gud, men det verkar inte vara deras intention att fokusera på vad eller vem det är som gör fel, utan snarare en medveten tanke om att fokusera

---

⁶² Ibid., s.193

⁶³ www.tronsvarld.se/Article.aspx?articleId=143646, 080504.

⁶⁴ www.tronsvarld.se/Article.aspx?articleId=143646, 080504.

på att hur relationen till Gud påverkas negativt av moraliska eller etiska snedsteg. Det kan jag anse vara ett sunt och modernt sätt att tänka, för dagens människa vill inte höra att ”du inte får göra si eller så” och då kan det vara smart och fokusera på konsekvenserna som ens agerande får. Att påpeka att om du gör de här valen så kommer det få konsekvenser som kan påverka din relation till Gud. Det anser jag ta bort själva anklagelsen från en människas felaktiga val, utan att döma personen.

*Gud har bestämt att du skall bli lik Jesus. På insidan är du redan lik Jesus, men har bestämt att du alltmer skall likna honom i din vandring här på jorden. Johannes skriver: ”Ty sådan han är, sådana är också vi i den här världen.”*⁶⁵ Här finns lite av essensen av det som jag menar är Livets ords syn på detta område, de tycker att vi skall sträva efter en större och större Kristuslikhet och på så sätt bli en bättre avbild av Gud. Det upplevs som att det är en ganska allmän åsikt i många av kyrkorna i Sverige att sträva efter att efterlikna Kristus är det bästa sättet att avspegla Gud. Men det skall inte förringas för att fler kyrkor säger samma sak, utan det visar mer på något som är sunt, äkta och eftersträvansvärt för alla kristna.

Det skall nämnas att Livets Ord har bestämda åsikter om många av de kontroversiella ämnena som diskuteras i samhället och jag har hört en del sådana predikningar. Predikans innehåll har ändå alltid kommit tillbaka till det som skrevs i stycket ovan att det viktigaste är inte vilket misstag du har begått eller var du är i ditt liv, det viktigaste är att Gud vill möta dig där du är och vill tillsammans med dig börja på din helgelse. Detta kan läsas i predikan som heter *Fri från fördömelse* och denna predikan talar om vikten att möta människor där de befinner sig, inte med dom och pekande finger utan med kärlek.⁶⁶

4. Jämförelse

4.1 Personlig avbild

---

⁶⁵ Ekman Ulf, *Alltförmår den som tror*, s.46, 1 Joh 4:17

⁶⁶ Ekman Ulf, *Alltförmår den som tror*, s.45

Det som jag först noterar är att strukturen i andaktsböckerna är helt olika i sin utformning. Detta behöver egentligen inte betyda något alls eftersom jag även har använt kompletterande litteratur för att undersöka vad de säger och varför. Men anledningen att jag tänker på strukturen beror på att det inte går att slå undan tanken att det är ett medvetet val från de båda kyrkorna som gjort att upplägget i böckerna har den karaktär som de har. Det är ingen slump från någon utav kyrkorna att de valt en modell i sin litteratur, utan deras val har gjorts med syftet att göra bra andaktslitteratur.

Lena Malmgrens bok har tanken att det skall vara tolkningar utifrån en bibeltext in i vardagen, som sedan används för att visa på Guds närvaro och erfarenheter tillsammans med Gud. Läsaren får ta del av de vardagshändelser och erfarenheter som författaren har fått med Gud, sedan börjar appliceringen eller tankearbetet som går ut på att läsaren får bearbeta texten för att se om detta är något som hon/han kan använda sig av i sin relation till Gud.

Ulf Ekmans bok har en mindre predikan i varje daglig andakt vilka enbart har ett fåtal tankar som han framför så att läsaren får en specifik tanke att bearbeta i sin egen relation till Gud. De andakterna som finns i hans bok har sällan koppling till någon specifik vardagshändelse, utan rör sig oftare inom vad Ekman anser att en kristen människa behöver för att utveckla sin relation till Gud. De andakter som finns i boken är målinriktade och lämnar inte stort utrymme för självreflektion över ämnet utan det finns en början och ett mål som Ekman vill att läsaren skall följa med på.

Det går inte heller att undvika hur olika Lena Malmgrens och Ulf Ekmans användning av Bibeln i andakterna. Troligtvis handlar det om att modellen för hur andakterna skall se ut är helt olika och kan inte därför kommenteras i större drag. Men det stämmer inte helt, då det går att fråga sig om Livets Ord skulle kunna släppa ut en andaktsbok som så fritt tolkar bibeltexter och att det ibland är långt ifrån vad texten egentligen handlar om. Eller skulle ett Svensk Kyrkligt förlag ge ut en andaktsbok där enstaka verser används till att bygga en andakt eller komprimerad predikan? Så i detta avseende måste ärligheten fram och framföra att det jag inte anser att de skulle ge ut varandras böcker. Jag tror inte att det beror på att de nödvändigtvis skulle ha problem med innehållet i varandras andaktsböcker, utan för att utformningen på andaktsböckerna är så kyrkospecifika. Men detta menar jag att det sätt som de båda har lagt upp andaktsböckerna på passar utmärkt för de medlemmar som finns i deras kyrkor, men det kanske inte skulle passa lika väl för varandras medlemmar.

Båda kyrkorna presenterar Gud som en aktiv del i den kristna människans vardag, men de ger inte samma bild av Gud eller hur Han agerar i deras liv. Den Svensk kyrkliga presentationen visar mer på en Gud som är med de kristna likt en ryggsäck som är på vår rygg varje dag. Nu menar jag inte att denna bild skall ge Gud en belastande känsla som en ryggsäck kan ha, inte heller menar jag att ryggsäcken blir en verktyglåda eller ett förråd som kristna kan plocka ur när de anser sig ha ett behov av det. Ryggsäcksbilden stämmer mer överens med tanken om hur författarna förhåller sig till Gud. Det känns ofta som om Gud följer med de kristna dit de bestämmer sig för att gå. När jag ser på hur Livets Ords Gudspresentation som finns i andaktsboken kan jag se en Gud som får en riktningangivares roll. De tar fram bibelord som visar på hur de anser att Gud vill att vi skall agera i förhållande till det som Ekman vill säga i sin andakt.

Den personliga relationen till Gud anser jag inte att skiljer sig åt på det hela taget. Nu avser jag inte att Svenska Kyrkan och Livets Ord uttrycker exakt samma saker och håller med varandra på alla punkter, utan det är snarare som att de har en gemensam grund att stå på och att de är överens i stort. Båda kyrkorna anser att Gudsrelationen är något som kristna inte skall tro att den sköter sig självt eller att det räcker med att ta emot Kristus i sitt liv och att man i samma stund får ett färdigt paket att hålla fast vid resten av livet. Svenska Kyrkan och Livets Ord tror att det är ett livslångt åtagande som kräver underhåll och tid. Det kan först verka som om de här kyrkorna står långt ifrån varandra men efter att ha läst och analyserat detta material verkar det handla om att de betonar olika delar av den kristna tron.

När det gäller hur den enskilde lärjungen från de olika kyrkorna kan ta till sig innehållet i undervisningen, så är tillvägagångssättet olika för lärjungarna. Men att det resulterar i att båda kyrkornas lärjungar får en starkare relation till Gud är jag övertygad om. Men det som jag tror skiljer dem åt är hur de använder sig av de nya verktyg som de fått utav andakterna. Det är nog så att lärjungar hos Svenska Kyrkan kommer att få med sig en bild av att Gud är med där hon/han befinner sig i livet och att Gud kommer att fortsätta att ge erfarenheter som fortsätter att fördjupa deras relation. Deras relation till Gud blir mer av en vandring som under livets gång kommer att ge dem insikter och en intimare relation till Gud.

Det känns inte som att det ställs några krav från författaren eller från Gud till lärjungen läsaren som läser. Det har tidigare i uppsatsen noterats att det är få uppmaningar och direkta utmaningar, istället är det stort utrymme för reflektion och egen tankeverksamhet

som underlättar för lärjungen att ta till sig undervisningen och göra erfarenheten eller verktygen till sitt eget.

Den lärjunge som läser andaktsboken från Livets ord får en bild av Gud som är närvarande i livet och ”vandring tillsammans med Gud” är en term som absolut går att använda även i deras sammanhang. Det är i denna andaktsbok många direkta uppmaningar och Ekman är tydlig på hur han vill att andaktens innehåll skall användas i livet. Det kan tydligt exemplifieras genom att varje andakt slutar med en bön som utformas för att be Gud att hjälpa lärjungen att ta undervisningen till sig och förändra det som behövs i sitt liv. Lärjungen får här en arrangerad andakt, med det menas att det inte är något större behov av att reflektera över vad Ekman vill säga. Det underlättar för lärjungen och skapar inte någon tveksamhet om man har förstått vad poängen är.

4.2 Politisk avbild

Här skiftar upplägget ganska ordentligt för den Svenska Kyrkan, nu kommer bibeltexten helt i centrum och Olov Hartman har en tydlig utläggning av texten i så gott som varje predikan. Han för läsaren in i vad texten handlar om och ger en mycket beskrivande bild av detta sammanhang som presenteras. När Hartman är färdig med introduktionen förs läsaren in i det som texten kan säga oss idag. Hartman uttalar inte i varje predikan vad han anser skall förändras tack vare eller med hjälp av predikans budskap. Det framgår ganska tydligt vad han tycker i ämnet även om han inte formerar någon utmaning eller uppmaning i slutet.

Dispositionen kvarstår i det stora hela för Ekman när vi läser hans predikosamling. Den stora skillnaden är fler bibelord som han utgår ifrån eller som ger stöd åt det han vill framföra. Givetvis är det mer utläggningar och argument för det som Ekman vill tala om. Det går en röd tråd genom predikningarna. Han börjar med att förklara problematiken eller en förändring som han anser är nödvändig. Sedan fortsätter Ekman med att visa konsekvenserna av detta problem eller behovet av att förändra. Avslutningen till predikan är ofta en slags morot till den som läser så att hon/han skall förstå att det kommer förbättra livet om de kristna tar till sig det som predikan vill korrigera.

När det handlar om själva innehållets påverkan på den politiska avbilden, så anser jag att Hartmans predikningar talar tydligt för ett kristet liv som är aktivt i samhället och verkligen försöker att påverka samhället. Vid ett ställe talar han om vi inte tar del i det som händer i samhället och försöker att påverka det till det bättre så är det som att säga att det finns en gräns för vad Gud är intresserad av, med andra ord att samhället får sköta sig självt så att säga för det ligger utanför Guds intresseområde. Men sådant är inte fallet enligt Hartman som menar att vi skall ge Gud utrymme att agera varthelst Han vill. För att Gud skall kunna göra det på det sätt som Han önskar, så behöver Han att vi kristna tar det i allt som sker i samhället och i relation till Guds kyrka. Att summera vad Hartman anser om hur vi skall agera mot vår nästa, inte bara de kristna. Utan hur vi skall agera mot vår nästa oavsett om det är en kristen eller ej. Hartman skulle nog helt klart lyfta fram den gyllene regeln, ”Allt vad ni vill att människorna skall göra för er, det skall ni också göra för dem. Det är vad lagen och profeterna säger” (Matt 7:12).⁶⁷ Nu är det ett antagande jag gör angående att Hartman skulle lyfta fram den, men ett ganska säkert antagande enligt mig. Det finns ett flertal predikningar som talar om hur vi skall agera mot vår nästa hos Hartman och det bidrar därför till en tydlig bild om vad hans åsikt är.

Livets Ords syn på hur vi skall se på den *Politiska avbilden* är inte lika lätt att utläsa som ni kan läsa under denna rubrik tidigare i uppsatsen. Det beror inte på att de inte har några åsikter i frågan, men när böckernas innehåll är så grunda i deras uttalande på detta område så blir det svårt att säga med önskvärd tydlighet vad de tycker. Men om jag lyfter in Frank Mangs bok *Fungerande liv* i detta ämne så klarnar bilden något. Det är helt klart så att strävan efter att efterlikna Kristus är det som färgar Livets Ords syn på hur vi skall agera mot vår nästa. Det är ett sätt att tänka i den *Politiska avbilden*, att Jesus är den bästa förebilden på alla områden. Men jag finner det konstigt att inte fler predikningar talar om hur vi skall agera mot vår nästa. Det finns givetvis sådana predikningar men de flesta har en missionerande känsla över sig; att man skall vinna sina vänner för Gud och att vi skall hjälpa våra syskon att växa i tro. När man läser litteraturen får man uppfattningen om att de förhåller sig till människor på två olika sätt. Det ena sättet är hur man agerar mot kristna bröder och systrar. Då skall man vara stödjande, uppmuntrande och ibland utmanande. Det blir en slags familj/vänskap gentemot de som är kristna. När det gäller de som inte är kristna tycker jag att det blir ”vi och dem”. Det har nämnts tidigare i uppsatsen att Livets Ord talar gott om att skaffa vänner. Det finns en predikan som talar för hur viktigt det är att skaffa vänner, som heter *Bli vän med*

---

⁶⁷ Bibel 2000

någon. Men denna predikan talar främst om vänskap mellan kristna och inte så mycket om vänskap till ickekristna. Sedan talas det även om handling men de predikningarna signalerar mer att det rör sig om att vinna människor för Gud. Frågan är om Jesus umgicks med människor enbart för att de skulle börja tro på Honom, jag tror inte riktigt att sådant var fallet för en sådan Jesus skulle kännas falsk. Nu skall det sägas att detta är endast en av predikosamlingarna som Livets Ord har i sin kyrka. Det finns säkert andra som mer talar om detta ämne, men Ekman är ändå en av frontfigurerna och att han inte talar mer om detta ämne i boken än han gör förvånar mig.

4.3 Moralisk avbild

Hartman talar om att alla människor, oavsett om de är kristna eller inte, är en avbild av Gud och att de därmed har avspeglingen av Gud inom sig. Dock är det mesta av denna avbild latent hos dem som inte har tagit emot Kristus. Det Hartman säger är alltså att de kristna har alla ”ingredienser” som behövs för att vara en avspeglings av Gud. Men eftersom de inte har tagit emot Jesus Kristus som sin frälsare och fått förlåtelse för sina synder, så fortsätter de här avbilderna att vara delvis latent. Att jag säger delvis beror på att Hartman uttrycker sig om hur långt vi än går bort från Gud så kan vi människor inte skaka av oss faktumet att alla människor är skapade till Guds avbild. Jag har sagt tidigare att Hartman inte gärna lägger in utmaningar eller uppmaningar i stil med ”ni skall inte göra så här”, eller ”ni bör inte leva på det sättet”. Men om hans resonemang följs och analyseras så talar han mycket om ett moraliskt leverne i samma sammanhang, som han talar om den personliga relationen till Gud. Han menar då enligt min åsikt att en människa som ständigt strävar efter att utvecklas och komma närmare Gud kan inom sig själv känna vad som är rätt och fel. Det skulle också kunna formuleras som kristna kan använda sin inre resonanslåda som vi talade om i Svenska Kyrkans huvudavsnitt och i delen *Moralisk avbild*. Hartman menar alltså att när vi kommer i en situation där vi blir tvungna att göra ett val så kommer kristna inom sig att veta vad de bör eller inte bör göra. Denna känsla förstärks när en kristen kommer närmare Gud i relations avseende och gör det ”lättare” att veta vad för beslut vi bör ta.

Inom Livets Ord anser jag att det finns en tydlig uppfattning om vad som är ett rätt moraliskt leverne och de vet med klarhet var de står i många av de kontroversiella frågorna som det talas om i samhället idag. Men som jag tidigare nämnt baseras deras grundtanke om människans moraliska syn inte på vad som är rätt och fel eller hur etiska frågor påverkar deras vardag utan om livet tillsammans med Kristus och att det livet sedan får konsekvenser för hur de vill leva sitt liv. Det rör sig alltså inte om en lag och förbuds kristendom som dikterar hur de skall leva sitt liv, utan om att tillsammans med Kristus så går vandrigen i livet och allteftersom relationen utvecklas så blir ens moraliska syn mer lik den som Kristus har. Jag vill även nämna att Livets Ord skulle säga att till alla moraliska och etiska dilemman så finns svaret i Guds ord. Man har inom Livets Ord väldigt konservativ syn på Bibeln och dess inverkan på det vardagliga livet. Visst kan det tyckas att Bibeln inte har svarat på alla dilemman tydligt och kan därför inte hållas som måttstock för hur alla dagens dilemman/frågor skall lösas. Detta tror jag inte att Ekman skulle hålla med om, då jag förstått att hans syn på Bibeln kan liknas vid en ryggrad i hans tänkande och om han tolkar rätt eller inte det vill jag ha osagt. Men Ekman anser att ett moraliskt liv eller en korrekt avspegling av den moral som Gud vill att vi skall ha, den finns i Bibeln.

5. Resultat

Min fråga för uppsatsen har varit vilka skillnader och likheter som finns när det gäller Svenska Kyrkans och Livets Ords syn på lärjungaskap. Jag hade aldrig intentionen att göra en dogmatisk jämförelse dem emellan, eftersom jag ansåg att det inte var riktigt det jag var ute efter. Den fråga som jag egentligen ville ha svar på var hur deras syn presenteras i sin andaktslitteratur och sina predikosamlingar. Det kan vara komplicerat att använda sig av denna sortens litteratur för att få svar på den här typen frågor. Men de flesta kristna lärjungar läser sällan dogmatiska böcker för att skaffa sig en syn på hur de skall gå tillväga för att vara en kristen. I allmänhet lyssnar man som kristen på predikningar, läser uppbyggelselitteratur och andaktsböcker. Därför föll mitt val av litteratur på denna typ av böcker primärt. Detta medför en problematik vilken det gäller att vara medveten om; eftersom det inte är dogmatiska eller läromässiga böcker så kan svaren bli vaga eller i en del fall uppstå tolkningar av texten. Men jag var medveten om detta och anser inte att det har satt några krokben för

innehållet i min uppsats och inte heller anser jag att det förminskar betydelsen av det jag kommit fram till. Med hänvisning till det som jag skrev i början av detta kapitel så anser jag att det är en adekvat metodik och tillvägagångssätt, med tanke på att det är denna sorts litteratur många kristna människor läser och använder i sin dagliga relation till Gud. Den fråga som jag tror att många ställer sig är vad du gör med de frågorna som du inte hittar svar på? Min tanke har i de här fallen varit att hitta svar inom predikningar och andakter som haft andra ämnen som huvudinnehåll. Om jag inte på något sätt har lyckats att hitta ett adekvat svar i litteraturen och om det är ett tomrum som jag anser saknas i andaktsböcker eller predikosamlingar, har jag använt tomrummet eller det som saknades som kritik mot författaren. Jag anser att åtminstone predikosamlingarna bör innehålla en ganska stor spridning av ämnen för att läsaren ska kunna ha möjlighet finna svar på sina funderingar kring livet. Det jag frågat mig i de sammanhangen är varför inte författaren skriver om detta? Är det ett sätt att undvika ett obekvämt ämne? Fick det inte plats inom den ram som författaren har som riktlinjer för predikosamlingen? Eller anser författaren att det inte är värt att nämna något om de ämnena i det kyrkliga sammanhang som de befinner sig i?

När jag nu skall skriva resultatet av min undersökning och analys av Svenska Kyrkan och Livets Ords syn på lärjungaskap, inser jag gång på gång att de här kyrkor inte står särskilt långt ifrån varandra som jag först trodde. Jag har delat in varje huvudavsnitt i tre indelning; *Personlig avbild*, *Politisk avbild* och *Moralisk avbild*, Detta har jag gjort med avsikten att tydliggöra vad de båda kyrkorna tycker inom de indelningarna. Denna metod som jag valt har fungerat alldeles utmärkt och givit uppsatsen struktur och tydlig överblick i de frågor som jag undersökt.

Om jag börjar med den *Personliga avbilden*, så anser jag att de har i grund och botten samma syn på vad som bör vara ingredienser för att en lärjunge skall kunna bygga en tydlig och intim relation till Gud. För att kunna få en intimare relation till Gud så måste man umgås med Gud och det gör man genom att gå på gudstjänster och där få undervisning, men även att det är nödvändigt att umgås med Gud på tu man hand.

Det finns även en del som skiljer dem åt i denna indelning. Det som jag har funderat mycket på är hur Ulf Ekman fokuserar på i flertalet andakter och predikningar att när du har en relation till Gud så kommer du att göra en större skillnad. Det är väl inget kontroversiellt att som en kristen kunna visa mer av vad Gud vill göra för människor och med människor p.g.a. att relationen mellan Gud och den enskilde kristne lärjungen har växt sig stark. Det finns ett flertal personer genom den kristna historien som gjort stor skillnad för människor, inte för att de har varit mer speciella än andra människor utan för att deras relation

till Gud har växt sig så pass stark. Men det skapas en överfokusering på vad du kan få när du kommer skillnad i sin omgivning än att fokusera på att relationen till Gud ska bli starkare.

Det är en sak som jag tänkt på när det gäller Svenska Kyrkan inom denna indelning och det är att de verkar hänger sig lite för mycket åt den reflektiva undervisningen. Även om Olov Hartman och Lena Malmgren säkert har bestämda åsikter om hur den kristna relationen bäst utvecklas, så kommer det inte riktigt fram eftersom de konsekvent undviker att uppmana eller tydligt uttrycka vad de vill med sina andakter eller predikningar. Enligt min åsikt bör de som förebilder och ledare inte undvika det ansvaret som de tagit genom att utbilda sig och ta tjänst i församlingar och även genom att skriva böcker, utan verkligen visa vad de genom sin erfarenhet och kunskap har lärt sig om Gud och relationen till Honom.

När det gäller den *Politiska avbilden* är det dock en större skillnad på kyrkornas undervisning och de konsekvenser som undervisningen ger. Jag anser att Svenska Kyrkans undervisning om hur vi umgås med andra människor, kristna som ickekristna, är föredömlig. De visar att vara en kristen inte handlar om att undvika att ta del av det som händer i samhället eller att avstå ifrån dem som inte tycker som kristna. Inom Svenska Kyrkan menar man att som kristen så skall man vara delaktig i allt som rör samhället oavsett om vad det gäller. Hartman anser att om vi undviker något område eller frågor som rör vår nästa, så är det som att säga att Gud inte bryr sig om det som din nästa tänker på. Detta vill jag påpeka att många kyrkor skulle kunna ta lärdom av, det gäller inte bara Livets Ord. Den undervisning som jag har hittat och läst talar mest om hur vi kristna kan komma närmare Jesus och på så sätt påverka samhället. Det är inget fel i att kristna fokuserar på att lära känna Gud mer och mer för var dag som går. Men när det blir en känsla av att man stänger in sig inne i kyrkan och undviker det som händer utanför, så blir att umgås med Gud lätt en ursäkt för att slippa ta tag i frågor som ännu kanske inte fått något svar i deras sammanhang. Nu vill jag säga att jag är medveten om att Livets Ord har en omfattande verksamhet utåt och att de ofta befinner sig i debatter i samhällsfrågor. Men jag vill ändå framhålla att det som andaktsböckerna och predikosamlingen signalerar genom att undvika eller inte prioritera de här ämnena är att samhällsrelaterade ämnen inte är viktiga.

Den *Moraliska avbildens* resultat blir ganska snarlikt den *Politiska avbildens*. Åtminstone när vi ser på Svenska Kyrkan och dess syn på de frågor som hamnar under denna indelning. De menar att samhället är den plats där alla lagar kommer till och då avses inte enbart juridiska lagar och förordningar, utan Hartman talar om hur samhället som en gång var i samstämmighet med den kristna tron vad gäller rätt och fel. Men nu säger han att samhället har tagit över rollen att definiera vad som är rätt och fel, han betonar att det är en

bekymmersam tendens som finns i vårt samhälle. Hartman uttrycker en mening som jag anser är värd att skriva igen i detta sammanhang; *Det sociala är rätt och det rätta socialt*.⁶⁸ Denna mening summerar mycket väl hur samhället tänker idag och Hartman varnar för detta. Om det i samhället inte finns några regler eller förhållningssätt som är beständiga, hur skall människan veta vad som är moraliskt och etiskt rätt? Därför behöver man som kristen ta del i samhället och samhällsdebatten för att visa på hur Gud vill att det skall vara.

Livets Ords syn på den *Moraliska avbilden* är ganska enkel och inte så specificerande på vad som är rätt och vad som är fel. De säger inte en gång i de utvalda andakterna eller predikningarna att ”det här är fel” och ”det här är rätt sätt att leva moraliskt eller etiskt”. Men de framhåller i ett utdrag från *Trons Värld* att dagens samhälle inte responderar väl till en kyrka som har fördömande framtoning, men är det verkligen alltid fördömande att säga vad man tycker i dessa frågor, det anser inte jag i alla fall. De säger att det är smartare i ett hedniskt samhälle att påpeka att en del företeelser som sker i vårt samhälle inte är bra eftersom de skadar relationen till Gud. Det kan mycket väl ses som en omfrasering av rätt och fel, men troligen anser de att det mer rör sig om att peka på konsekvenser som handlandet får istället för att anmärka på vad man får eller inte får göra.

Skillnaden dem emellan är i huvudsak att frågan om lärjungaskap angrips från två olika håll; Svenska Kyrkan betonar delaktighet i samhället som ett tecken på en sund Gudsrelation, medan Livets Ord fokuserar på en Gudsrelation som resulterar i delaktighet i samhället. Men trots att de två kyrkorna tar sig an den här frågan från två olika håll så tänker de ändå relativt lika i frågan när det gäller kärnan som är relationen till Gud.

När det kommer till min metod och hur den har fungerat för mig i mitt uppsatsarbete så måste jag säga att det har blivit blandade resultat. Att dela upp lärjungaskapet i tre indelningar för att öka överblicken var en lyckad och givande metodik. De var; Personlig avbild, Politisk avbild och Moralisk avbild gav mig en tydlig struktur av innehållet i de utvalda andaktsböckerna, men även predikosamlingarna. Det skall även påpekas att det inte var en total succé med denna indelning då en del av innehållet i litteraturen hade möjlighet att placeras i åtminstone två av grupperna. Men om jag skall ge ett helhets omdöme, så vill jag nog säga att det var ett bra val.

Sedan kan jag inte avsluta min analys av metod avsnittet utan att säga att visst så finns det svårigheter med att välja andaktsböcker och predikosamlingar som min primärlitteratur.

---

⁶⁸ Hartman Olov, *Oxens tecken*, s.184

Men jag anser att de svårigheter som fanns var överkomliga, eftersom min tanke med uppsatsen är att analysera och jämföra litteratur som har syftet att inspirera och undervisa lärjungar i deras relation till Gud och människor i deras omgivning.

6. Avslutning

Det som har gett mig mest i arbetet med denna uppsats är att se Svenska Kyrkan och Livets Ord inte är så långt ifrån varandra när det gäller den kristna trons innehåll. Det som oftast skiljer dem åt är accentueringar av olika delar av det teologiska innehållet. Ett exempel på detta som den här uppsatsen tar upp är att Svenska Kyrkan framhåller samhällsdelaktighet i stor utsträckning och Livets Ord betonar den personliga relationen till Gud. Nu vill jag klargöra att jag inte har haft för avsikt att påstå att Svenska Kyrkan finner det oviktigt med den personliga relationen till Gud, eller att Livets Ord inte har något intresse för samhällsengagemang. Som tidigare har nämnts blir kontentan att huvudvikten ligger på olika delar av den kristna tron, en slutsats som dragits utifrån de andaktsböcker och predikosamlingar som jag haft som grund. Precis detta är vad jag tror att de två kyrkorna kan lära mest av varandra; att lära sig av varandras undervisning så att de innehåller samhällsengagemang och uppbyggande av den personliga relationen till Gud. Det skulle enligt mig bidra till en större jämvikt och ett intressant samarbete skulle det helt klart vara om Svenska Kyrkan och Livets Ord gjorde en sådan satsning.

Om jag skulle utveckla denna uppsats så skulle jag nog fokusera mer på att göra större undersökningar av vad deras lärobundna åsikter säger om de här frågorna som jag undersökt i denna uppsats. Jag skulle även vilja se om deras val av områden att fokusera på har något att göra med könsfördelningen i ledande roller i deras kyrkor.

7. Litteraturlista

Efternamn, Förnamn

Titel

Ekman, Ulf	Allt förmår den som tror
2001	Livets Ords förlag, Uppsala
Ekman, Ulf	Dag för dag bär Han oss
2000	Livets Ords förlag, Uppsala
Ekman, Ulf	Doktriner
1995	Livets Ords förlag, Uppsala
Folkbibeln	Bokförlaget Libris, Örebro
1998	
Hartman, Olov	Den bortträngda himlen
1967	Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm
Hartman, Olov	Oxens tecken
1955	Skånska Centraltryckeriet, Lund
Hartman, Olov	Gud i nattens timmar
1960	Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm
Hägglund, Göran	Teologinshistoria
1981	Kristianstad Boktryckeri AB, Kristianstad
Malmgren, Lena	Många röster många rum
1997	Arcus förlag, Lund
Mangs, Frank	Fungerande liv
1981	Harriers Bokförlag, Stockholm
Runyon, Theodore	The New Creation
1998	Abingdon Press, Nashville